

Informācija par bērnu grāmatām

Atsevišķas bērnu grāmatas Ministru kabineta 2000.gada 4.aprīļa noteikumu Nr.128 „Rotaļlietu drošuma noteikumi” (turpmāk – *NOTEIKUMI*), kuros ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no *Padomes Direktīvas (1988. gada 3. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rotaļlietu drošību (88/378/EEK)*, izpratnē uzskatāmas par rotaļlietām.

Lai zinātu, vai *NOTEIKUMI* izstrādājumam ir piemērojami, ražotājiem ir jāskatās rotaļlietas definīcija, lai redzētu vai *NOTEIKUMI* attiecas uz viņu izstrādājumu. Ja jā, tad rotaļlietai jāatbilst visām drošuma būtiskajām prasībām.

Rotaļlietas definīcija (*NOTEIKUMU* 1.2.apakšpunkts) sniedz sekojošus kritērijus:

- jebkurš izstrādājums vai materiāls, kas īpaši projektēts vai paredzēts
- lai ar to rotaļātos
- bērni, kas jaunāki par 14 gadiem.

Galvenās grūtības šajā definīcijā ir jēdzienam „lai ar to rotaļātos” vai „spēlēšanās vērtība”. Lai izstrādājumu uzskatītu par rotaļlietu *NOTEIKUMU* izpratnē, „spēlēšanās vērtībai” jābūt ražotāja paredzētai.

Standartā LVS CR 14379:2002 „Rotaļlietu klasifikācija – Norādījumi” (turpmāk – *KLASIFIKATORS*) ir rādītāju saraksts, lai noteiktu, vai tas tiek izmantots, lai ar to rotaļātos. Šie rādītāji ir „spēlēšanās vērtība” kā paredzētā primārā funkcija, lielums, pārdošanas vieta, detaļas, cena, iepakojums un reklāma un marķējums. *KLASIFIKATORA* 6.tabulā „Grāmatas ar „spēlēšanās vērtību”” (E kategorija) norādīti izstrādājumu, kas tiek uzskatīti par rotaļlietām, piemēri. Lapu skaits, detaļu līmenis un krāsu kontrasti tiek izmantoti kā rotaļlietu īpašības, lai noteiktu „spēlēšanās vērtību”.

KLASIFIKATORA 6.tabula – Grāmatas ar „spēlēšanās vērtību” (*play value*)¹

	< 36 mēneši	>36 mēneši
Funkcijas un īpašības	Spēlēšanās un skatīšanās kombinācija (savienojums). Viegli apieties. Vienkāršas ilustrācijas, dažas detaļas.	Teksts ar vienkāršiem stāstiem. Detalizētas ilustrācijas.
Piemēri	Mīksta plastmasas bilžu grāmata. Tekstila grāmata. Grāmatas un citu rotaļlietu veidu kombinācija (savienojums), piemēram, dzīvnieku figūriņas no plastmasas. Grāmata ar izvirzāmām ilustrācijām (<i>pop-up book</i>). Skaņu radoša grāmata. Krāsojamā grāmata. Grāmata ar biežām lappusēm.	Grāmata cietos vākos ar tekstu un ilustrācijām ar „spēlēšanās vērtību”. Detalizēta krāsojamā grāmata. Grāmata ar izvirzāmām ilustrācijām (<i>pop-up book</i>) ar tekstu (piemēram, pasaka). Grāmata ar uzlīmēm un vienkāršiem krāsošanas līdzekļiem.

¹ Standarts LVS CR 14379:2 „Rotaļlietu klasifikācija – Norādījumi”

Lai skaidri noteiktu robežu, ir identificēti galvenie faktori. Grāmatas „spēlēšanās vērtību” var noteikt pēc sekojošiem galvenajiem faktoriem:

- lapu skaits
- materiāli
- maņu elementi
- detaļu līmenis
- krāsa/kontrasts.

Jāievēro, ka parastās lasīšanas grāmatas un parastās mācību grāmatas nav rotaļlietas.

Saskaņā ar *NOTEIKUMU* 5.punktu rotaļlietas atļauts piedāvāt Latvijas tirgū tikai tad, ja tās atbilst drošuma būtiskajām prasībām, un tām jābūt marķētām ar CE marķējumu (CE atbilstības marķējuma paraugs norādīts *NOTEIKUMU* 2.pielikumā).

Saskaņā ar *NOTEIKUMU* 6.punktu rotaļlieta uzskatāma par atbilstošu drošuma būtiskajām prasībām, ja:

- tā ir izgatavota saskaņā ar piemērojamo standartu (Latvijas nacionālo standartu statusā adaptēti Eiropas un starptautiskie standarti, kurus piemēro šo noteikumu izpildei) prasībām (konkrētajā gadījumā standarts LVS EN 71 „*Rotaļlietu drošums*”);

- tai ir paziņotas institūcijas izsniegts tipa pārbaudes sertifikāts (dokuments, ar kuru paziņotā institūcija apliecina, ka pārbaudītais rotaļlietas tipa paraugs atbilst drošuma būtiskajām prasībām). Tipa pārbaudes sertifikātu izsniedz, ja rotaļlieta ir izgatavota, nepiemērojot *NOTEIKUMU* 6.1.apakšpunktā minētos standartus, vai ja tā ir izgatavota, piemērojot minētos standartus tikai daļēji, vai ja šādu standartu nav.

NOTEIKUMI arī nosaka atbilstības novērtēšanas un apliecināšanas kārtību (33. un 34.punkts).

Ja rotaļlieta ir izgatavota atbilstoši standartiem, pirms tās piedāvāšanas tirgū rotaļlietas ražotājs:

- sagatavo rotaļlietas projekta tehnisko dokumentāciju - rotaļlietas konstrukcijas, sastāvdaļu, darbības principu, izmantoto materiālu un ražošanas aprakstus, kā arī rasējumus un shēmas;

- to līdzekļu aprakstu, ar kuriem ražotājs nodrošina rotaļlietas atbilstību standartiem (piemēram, testēšanas pārskatus, rotaļlietas tipa pārbaudes sertifikātu).

Ja rotaļlietas izgatavošanā standarti netiek piemēroti vai tiek piemēroti daļēji, pirms rotaļlietas piedāvāšanas tirgū ražotājs veic rotaļlietas tipa pārbaudi.

Saskaņā ar *NOTEIKUMU* 43.punktu uz tirgū piedāvātajām rotaļlietām vai to iepakojuma viegli saskatāmā, salasāmā un neizdzēšamā veidā norāda:


- ✓ CE atbilstības marķējumu;
- ✓ ražotāja vai importētāja nosaukumu un/vai preču zīmi;
- ✓ ražotāja vai importētāja adresi;

Atsevišķiem rotaļlietu veidiem (minēti *NOTEIKUMU* 3.pielikumā) uz rotaļlietas, tās iepakojuma, rotaļlietai pievienotas pavadlapiņas vai lietošanas

instrukcijā ir brīdinājumi un norādījumi valsts valodā par drošības pasākumiem (*NOTEIKUMU* 45.punkts).

No 2009.gada 20.jūlija ir stājusies spēkā *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/48/EK (2009. gada 18. jūnijs) par rotaļlietu drošumu* (turpmāk - *Direktīva 2009/48/EK*), kura līdz 2011.gada 20.janvārim ES dalībvalstīm jātransponē nacionālajos tiesību aktos un jāpiemēro no 2011.gada 20.jūlija. *Direktīva 2009/48/EK* ievieš jaunas prasības attiecībā uz rotaļlietu atbilstību, atbilstības novērtēšanas procedūru, uzņēmēju pienākumiem utt. Būtiskākās izmaiņas salīdzinot ar *Padomes Direktīvu (1988. gada 3. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rotaļlietu drošību (88/378/EEK)* ir atbilstības novērtēšanā, proti, ir skaidri izteikts ražotāja pienākums veikt apdraudējumu analīzi, kā arī sagatavot EK atbilstības deklarāciju.

Izstrādājumu kategorijas²

Izstrādājums	Komentāri	Rotaļlieta vai ne < 3 vai > 3 gadi
	<p>Auduma grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli, pieskaroties lapām, rada troksni</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
	<p>Plastmasas grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>




² Vadlīniju dokuments Nr.9 par *Padomes Direktīvas (1988.gada 3.maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rotaļlietu drošību piemērošanu „Grāmatu klasifikācija”*
 // http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/toys/files/009_guidance_document_9_on_classification_of_books_red_en.pdf

		<p>Plastmasas grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Plastmasas grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>

		<p>Grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata, dažas lapas, vienkārši attēli</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar taustes elementiem, dažas lapas</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>

		<p>Krāsojamā grāmata, lieli attēli, dažas lapas</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar uzlīmēm, vienkārši attēli, lielas uzlīmes</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar locīšanas elementiem, dažas lapas, vienkārši attēli,</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>

		<p>Grāmata ar vienkāršām funkcijām, uzlīmes</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar taustes elementiem (piemēram, zāle, āda...)</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar CD, grāmata ar vienkāršiem attēliem</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>

	<p>Plastmasas grāmata ar funkcionālu klaviatūru</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
	<p>Plastmasas grāmata ar vienkāršām funkcijām, dažas lapas</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
	<p>Plīša mērkaķis ar grāmatu turētāju ar dažādām grāmatām</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>

		<p>Grāmata ar tekstu un atvēršanas funkcijām</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar tekstu un atvēršanas funkcijām</p>	<p>Rotaļlieta < 3 gadi</p>
		<p>Grāmata ar uzlīmēm par cilvēka ķermeņa anatomiju; pēc temata (detalizētāks) redzams, ka paredzēta vecākiem bērniem</p>	<p>Rotaļlieta > 3 gadi</p>



Grāmata, kas atgādina somiņu, satur uzlīmes...

Rotaļlieta
> 3 gadi



Grāmata ar tekstu un atvēršanas funkcijām, detalizētāka

Rotaļlieta
> 3 gadi





Grāmata kopā ar rotaļu (spēles) elementu, kas atbilst grāmatas tēmai

Rotaļlieta > 3 gadi



Grāmatas, ko vecāki, skolotāji vai tml. Lasa zīdaiņiem, un bērniem Ar Braila rakstu

Nav rotaļlieta

		<p>Grāmatas, ko vecāki, skolotāji vai tml. Lasa zīdaiņiem, un bērniem</p>	<p>Nav rotaļlieta</p>
		<p>Grāmatas, ko vecāki, skolotāji vai tml. Lasa zīdaiņiem, un bērniem</p>	<p>Nav rotaļlieta</p>